

BÀI ĐÃ VIẾT, CHỌN ĐỌC LẠI ĐẦU NĂM.

(Bài 26)

(Trích Viết Cho Người “Đã Chết”)

***/ Chuyện đời nay**

Sàigòn, tối thứ Năm, June 15/2017

Bữa nay Sàigòn đẹp lắm! Trời không mưa, phố phường phô trương hết mọi sắc màu dưới các luồng đèn sáng rực. Từ lầu cao, thấy phía bên kia đường là một hotel sang trọng, khách ngoại quốc ra vào liên tục. Đối diện hotel cách mặt đường Lê Thánh Tôn là một tòa cao ốc 6 tầng, gồm 10 căn hộ, mặt tiền mỗi căn có treo những giầy áo quần, lông nha lông nhong; lớp sơn tường đã ố vàng, nứt nẻ.

Cái quán *café* 3 giờ sáng nằm nơi tầng trệt, tiếp theo là dăm ba quán rượu lộ thiên, đầy khách. Trái tim bỗng nói đau theo hình ảnh một phụ nữ dáng rất gầy, cổ vẹo một bên, bước chân thiếu nảo, đến từng bàn, chìa tay xin tiền mà chẳng thấy ai cho! Lại một cậu bé nhong nhong cao, cầm xấp vé số, đưa mời khách để chỉ nhận lại những cái phát tay ra điệu xua đuổi.

Một góc rất nhỏ của *Sàigòn mang hai bộ mặt đối nghịch*, từ con người đến kiến trúc, trong 12 ngày qua, đêm hoặc ngày, tôi đều nhìn thấy.

+ Sàigòn của giới có tiền và giới lao động.

+ Sàigòn của những người đàn bà quẩy trên vai đôi gióng, rảo cẳng bán mồi hôi; và Sàigòn cũng là của những kẻ nhơn nhơ, vẻ thỏa mãn, ngồi dựa ngửa người trên chiếc ghế nệm bọc da giờ này qua giờ khác, nhâm nhi những giọt *café* hay giọt rượu đắng.

Cái Sàigòn đó, mười hai ngày qua, với tôi vẫn là bí mật, để, vừa muốn “*không bao giờ quay về với nó, lại cũng bị nó hấp dẫn lôi kéo bước chân muốn trở về càng nhiều hơn.*”

***/ Sàigòn, sáng thứ Sáu, June 16/2017**

Đêm qua 12 giờ khuya, đang viết giữa chừng, thấy đau đầu quá vì *cái-vừa-xấu-vừa-đẹp* của Sàigòn bám đeo tâm trí.

Lại nghĩ đến St. Pétersbourg mà một nhà văn nghèo như Dostoievski *vừa sợ lại cũng vừa bị quyến rũ*. Bao nhiêu tác phẩm vĩ đại của ông đã chào đời trong hai niềm cảm xúc rất mâu thuẫn đó.

Còn tôi?

Những dòng tâm bút *Viết Cho Người “Đã Chết”* cũng thật là rung động trên những trang những giòng được viết 12 ngày qua trong “*vùng trời đã mất*” mà *như-đang-hiện-trở-về* trước mắt hôm nay.

Vào giường, mở *Youtube* ra nghe chuyện nước Mỹ; các đài truyền hình đưa tin sốt dẻo về cuộc điều trần của ông cựu giám đốc FBI James Comey; bộ mặt các chính trị gia căng cứng, nhất là ông Tổng Thống đương nhiệm, nhìn thấy “thật là *tội nghiệp!*”

Lại bỏ nước Mỹ bắt qua một trang *youtube* khác. Tình cờ sao mà nghe được một bài “nói chuyện” rất hay của ông thầy Tùng Nhật Văn, giáo sư đại học Chính pháp Trung quốc với các học trò của ông trong buổi lễ ra trường đã vài năm trôi qua.

Điều này khiến tâm tư dụi hẳn sau một buổi tối bị quay cuồng vì cái “ảo” của Sài Gòn và khuôn mặt “khẩn trương” của các chính trị gia người Mỹ.

Nghĩ, chữ nghĩa muôn đời là của CHUNG thiên hạ, nên, dò theo từng lời của người xướng ngôn viên mà ghi xuống; lại đưa vào quyển Tâm Bút lúc 2 giờ khuya.

Bài đọc được ai đó dịch từ chữ Tàu sang tiếng Việt có hơi “lọng cọng” nhưng ý tứ sâu xa, mà đối với tôi thể “*như vừa bắt gặp lại một cái gì rất thân quen.*” (TTBG xin phép điều chỉnh đôi chút cho rõ ý).

*

**

Các em học sinh,

Hôm nay là ngày vui của các em, là ngày các em trưởng thành, là một khởi đầu mới trên đường đời của các em. Các em sẽ đội lên đầu vòng nguyệt quế và mặc lễ phục tốt nghiệp để biểu thị các em đã trở thành Học sĩ. Trong ngôn ngữ Trung quốc truyền thống, trở thành Sĩ có nghĩa là đạt được một thân phận “khác” với số đông.

Gặt hái được vị trí cao trên con đường học vấn gọi là Sĩ; người dùng tài trí gọi là Sĩ. Sĩ có nhiều dạng, mà Học sĩ chính là những người dùng học vấn và tài trí để đạt thân phận Sĩ được người khác tôn trọng.

Cho nên thầy chân thành chúc mừng các em. Chúc mừng mười mấy năm học tập của các em cuối cùng đã thành quả chín.

*Hôm nay các em tốt nghiệp, bước ra cổng trường, ngày mai chính là “lễ khai giảng” của “**đại học xã hội**”.*

Nhân sinh, là từng lần một “tốt nghiệp” rồi lại “khai giảng”; nhưng chỉ có lần Tốt Nghiệp và Khai Giảng Này mới là bước ngoặt quan trọng nhất trong đời người.

So với hành trình khai giảng ngày sau, quá trình học tập trước đây của các em chỉ là “những bước tập đi” thứ nhất.

*So với sân khấu cuộc đời sắp tới, cuộc sống học tập trước đây chỉ là “**sự mở màn**” mà thôi.*

Xã hội mà các em sắp bước vào là một vũ đài nhân sinh đầy màu sắc mà ở đó các em sẽ thực hiện được giá trị của mình, hưởng thụ cuộc đời mình.

Nhưng đồng thời, xã hội đó cũng là một giang hồ hiểm ác, một vũng lầy dơ bẩn. Giang hồ đó sâu không thể dò được, vượt xa khả năng tưởng tượng của các em.

Các em xông pha giang hồ từ đây cũng giống như “học bước đi” từ thuở ban đầu vậy.

Giang hồ đó sẽ nhào nặn lại từ thử thách nhất sức mạnh của các em; những điều mà có thể các em **chưa ước lượng hết được**.

Giờ đây các em phải lao mình vào đó, không quay đầu, trong khi không biết nó có ý nghĩa gì.

Những ngày hôm nay, trong tâm trạng vừa phấn khích vừa lo âu, các em đều mừng rỡ về tương lai sáng lạn; cuộc đời tươi đẹp vừa qua đã là thời gian chúc phúc đẹp đẽ những kỳ vọng cùng ury thác cao vời.

Nhưng là bậc phụ huynh, là người thầy giáo, là thầy Tùng Nhật Văn của các em, trong lòng tôi lại có chút bấp bênh, chỉ có thể nói mấy lời khuyên khích thích hợp với đại đa số các em trước giờ chia tay.

Thời Tiên Tần (thế kỷ 21 đến năm 221 trước Công nguyên) có một nhà tư tưởng tên Dương Chu cảm thán “Nhân sinh trắc trở trùng trùng, trong ngã rẽ lại có nhiều ngã rẽ khác khiến người ta dễ lạc lối” mà bật khóc.

Nguyễn Tịch (người nước Ngụy thời Tam Quốc) trong Trúc Lâm Thất hiền cũng từng đối diện với trắc trở cũng bật khóc mà bật khóc.

Cuộc đời nhiều ngã rẽ, đó chính là số phận của con người.

Nếu nghiêm túc đối đãi với nhân sinh thì KHÔNG THỂ KHÔNG đối diện với những khôn khéo và lo âu trước mỗi ngã rẽ hết lần này sang lần khác.

Cuộc đời cũng là tổng hợp của vô số lựa chọn; bắt đầu từ sự lựa chọn ở mục tiêu cuối cùng của nhân sinh; quy hoạch phương hướng phát triển; cho đến từng lựa chọn chi tiết trong sinh hoạt từng ngày; để đưa ra lựa chọn cho từng bước lựa chọn của các em rồi tạo thành cuộc đời các em:

“**Một Cuộc Đời Sai Lầm**” hay “**Một Cuộc Đời Đúng Đắn**” (cũng là đều khởi nguồn từ sự lựa chọn đó).

Từ trước đến nay, gia đình, xã hội, trường học, hầu như đã giúp các em hoạch định tất cả.

Từ nay về sau, tự các em chọn lựa con đường sống của mình.

Con đường nhân sinh có thể một mình bước đi, không có chỗ dựa dẫm, không có thầy giáo; nếu chẳng may một ngày nào đó các em buông xuôi theo giòng đời thì đó cũng **chính là sự lựa chọn của các em**.

Nhà triết học Hiện sinh Jean-Paul Sartre từng nổi tiếng một thời ở Trung quốc thập niên 1980, ngày nay rất ít người còn chú ý đến ông. Dù vậy ông có một câu nói vẫn cần phải nhắc đến: “Con người là tự mình chọn lựa.”

Con đường lựa chọn vẫn là việc của bản thân, hơn nữa **phải chịu toàn bộ trách nhiệm với chọn lựa của mình.**

Trên thế giới này mỗi một người đều là **độc nhất vô nhị.**

Giá trị của các em trên thế giới này nằm ở chỗ “EM KHÔNG GIỐNG SỐ ĐÔNG.”

Vì thế, lựa chọn đầu tiên của mỗi người chính là “NÊN TRỞ THÀNH CHÍNH MÌNH”, đừng thấy người khác mơ mà em cũng mơ, bị ước mơ của người khác che mắt mà mơ giống như họ.

Mỗi người đều có giấc mơ của riêng mình.

Lựa chọn “**trở thành chính mình**” nghĩa là “KHÔNG NGỪNG VƯỢT QUA CHÍNH MÌNH”.

Các em phải không ngừng đánh giá lại bản thân, tự vấn bản thân, đặt ra tiêu chuẩn cao cho bản thân để truy cầu một cảnh giới tốt đẹp nhất.

Cuộc đời của chúng ta tương quan mật thiết với vận mệnh xã hội; mỗi thế hệ có vận mệnh của mình.

Thế hệ các em có tuổi thơ và thời niên thiếu yên bình nhưng tương lai các em có thể **phải đối mặt** với những đổi thay trọng đại của xã hội Trung Quốc.

Nếu quan tâm tình hình xã hội, các em có thể nhìn thấy mây đen tích tụ trên bầu trời, có thể nghe thấy cơn bão âm ỉ giấu trong mây (ý nói nhận ra những biến đổi trong xã hội). Nhưng người nhạy cảm có thể **nhìn thấy trước** “phong văn biến hóa, sóng ngầm rung chuyển, con đường phía trước mù mịt.”

Đối diện với những biến đổi to lớn có khả năng xảy đến trong xã hội, các em **lựa chọn thế nào?**

Khi đưa ra lựa chọn, các em có phải là **người tỉnh táo** hay không?

Trong tác phẩm “Sông Lớn Biển Lớn 1949”, nữ sĩ Long Ứng Đài (tác giả nổi tiếng Đài Loan) ghi chép lại vô số lựa chọn của con người trong thời khắc ấy. Đi hay không đi? Đi, là một đời. Không đi, cũng là một đời.

Bi kịch của vô số người BẮT ĐẦU TỪ GIÂY PHÚT CHỌN LỰA ĐÓ.

Đối diện với một số người bình thường ở trong hoàn cảnh bất đắc dĩ bị vận mệnh cuốn theo ấy, Long Ứng Đài đã nói một cách cảm khái:

“Một giọt nước làm sao mà biết được hướng đi của dòng chảy lớn?”

Dù vậy, thầy nghĩ, các em là sinh viên tốt nghiệp Đại học Chính Pháp, là cử nhân Học viện quản lý hành chính, các em hãy nên vận dụng năng lực để nhận thức phương hướng dòng chảy, **cao hơn** những người bình thường.

-Người ta cảm thán rằng rừng cây tiêu điều xơ xác không thể ngăn cản được sóng xô cuộn cuộn.

-Nhưng cho dù là một rừng lá, liệu các em có **tùng giã giụa?** Và sẽ giã giụa theo **chiều hướng nào?**

- Nếu Trung Quốc lại xuất hiện một cuộc vận động Nguyễn Hòa Đoàn hay Hồng Vệ Binh; nếu mô hình Trùng Khánh trở thành mô hình Trung Quốc, liệu các em có **đủ tỉnh táo để nói “không”?**

- Nếu các em không có kiến thức và dũng khí để nói “không”, ít nhất có thể làm một người “**đứng ngoài sự việc**” vô hại?

- Đương đầu với dòng nước đục cuộc đời, nếu các em **không thể** chống chọi liên tục, liệu các em có thể “**lựa chọn đấu tranh từng lúc?**”

- Nếu các em **không dám** tích cực đối đầu, các em vẫn có thể “**lựa chọn đối đầu tiêu cực**”.

- Nếu các em **không thể** dũng cảm biểu đạt, các em có thể “**lựa chọn biểu đạt hàm ý.**”

- Nếu các em **không dám** biểu đạt hàm ý, các em có thể “**lựa chọn im lặng.**”

- Nếu các em không lựa chọn im lặng mà “**lựa chọn hòa theo**”, những lúc ấy liệu các em vẫn có thể “**giơ cao đánh khẽ?**”

- Khi các em **chủ động hoặc bị buộc** phải làm chuyện xấu, liệu nội tâm có thể “**sốt lại chút cảm giác bất an hay tội lỗi?**”

- Chỉ một chút bất an hay tội lỗi này thôi, vẫn là dấu hiệu cho thấy “**nhân tính còn chưa bị bôi xóa.**”

- Cho dù các em **không tranh đấu**, nhưng đối với những người đấu tranh với cái Xấu khác “**vẫn phải có đôi chút kính trọng.**”

- Cho dù **không kính trọng** cũng “**không được đâm sau lưng, dùng thủ đoạn hại người**”, tiếp tay kẻ ác làm điều xấu.

*Khi các em bước ra khỏi cổng trường, các em sẽ **đối diện với một xã hội đặc thù.***

*Xã hội này đã là một “**thùng thuốc nhuộm lớn**” (ý nói có thể thay đổi con người).*

Năm xưa Mặc Tử thấy người ta nhuộm vải; vải trắng đưa vào, vải ngũ sắc khi ra, ông bật khóc.

*Các em hãy hiểu tâm trạng của các thầy hôm nay nhìn các em vẫn còn những nét hồn nhiên thuần khiết, “**chuẩn bị bước vào thùng thuốc nhuộm ấy**”.*

Chia tay trường học nghĩa là tạm biệt cuộc sống giản đơn để lao vào hồng trần cuộn cuộn, giang hồ dậy sóng.

*Sau này mỗi lần các em bị tổn thương, sẽ nhớ về trường cũ. Bất kể nơi đây các em trải qua bao nhiêu điều không vui thì đây vẫn là **MIỀN ĐẤT SẠCH.***

- Đối diện với hoàn cảnh xã hội liệu các em có làm được:

“Cả thế gian say, mình ta tỉnh

Người đời vẫn đục, chỉ ta trong”

hay không?

Thầy không ôm nhiều hy vọng về điều này bởi chính thầy cũng không làm được.

Nếu kiên trì chuẩn mực đối nhân xử thế như vậy thì chỉ có cách học theo Khuất Nguyên (chính trị gia nước Sở thời Chiến Quốc) mà nhảy xuống sông Mịch La.

Nhưng Phật giáo có một nguyên tắc xử thế có thể gọi là “mở” cho các em đôi chút. Đó là: **“Tùy duyên bất biến, bất biến tùy duyên”**.

Nếu đã là tùy duyên thì cũng bất biến: Bất biến là nguyên tắc, còn tùy duyên nghĩa là linh hoạt.

Thầy tin rằng đây là tiêu chuẩn mà đa số người có thể thực hiện được.

Trong lãnh vực đời sống cá nhân, thầy hy vọng các em lựa chọn lối sống lành mạnh cầu tiến, lựa chọn **LÀM MỘT NGƯỜI VẮN MINH CÓ LƯƠNG TRI**.

Đương nhiên, thẳng thắn nói với các em về Hiện Thực không phải là khuyên nên lựa chọn Tiêu Cực, hay Từ Bỏ.

Người ta thường nói, mắt ta dù màu đen nhưng lại dùng để truy tìm ánh sáng. Không có ánh sáng và hy vọng thì đó là một cuộc đời tuyệt vọng không thể bước đi.

Miền đất sạch trong nội tâm các em chỉ THUỘC VỀ CHÍNH CÁC EM.

Chỉ cần giữ vững nó thì bất kỳ thế lực bên ngoài nào cũng không thể xâm nhập được.

Có lời khuyên của một người phương Tây khi đối mặt với sự từ bỏ, rằng: “Tôi không muốn thay đổi thế gian, mà tôi chỉ muốn để thế gian thay đổi chính nó”.

Cũng có nghĩa là “anh **không thể quyết định** ngày mai mặt trời mọc lúc mấy giờ, nhưng anh **có thể quyết định** thức dậy lúc mấy giờ.”

Các em học sinh,

Các em phải vươn cao, bay xa. Ngày hôm nay các thầy nhìn theo sau lưng các em, nhưng nỗi lo lắng bận lòng còn theo các em mãi mãi.

Bất kể các em là những người thông minh lanh lợi hay đơn thuần thẳng thắn; dù cho các em đẹp đẽ sang giàu hay xinh tươi quý phái thì các em đều là học trò của các thầy. Các thầy sẽ dõi theo thành công của các em, dõi theo hạnh phúc các em và dõi theo xem liệu các em có bước đi trên con đường ngay thẳng không?

Nguyện cầu Trời cao bảo hộ các em học sinh thân yêu của thầy.

Hẹn gặp lại.

[]

Trần Thị BôngGiấy
(Bài viết xong tại Khách sạn Vina Terrace, ngủ đêm cuối,
Sàigòn, tối thứ Năm, June 15/2017
[]